

**Sobre l'emissió del documental *Pilots*, inclòs en el programa contenidor *Sense ficció*,
en l'edició del 6 d'abril de 2021 a TV3**

1. Fets

El 6 d'abril de 2021 TV3 dedica l'edició del programa *Sense ficció* a parlar del càncer. En aquest marc s'emet el documental *Pilots*, que té com a objectiu narrar l'experiència del càncer des del punt de vista personal i subjectiu d'un jove de 21 anys.

Els dies posteriors a l'emissió d'aquest programa, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) rep diverses queixes sobre el contingut del documental *Pilots*, les quals tenen en comú: entendre que s'ha tractat “[...] de forma acrítica la història personal d'un noi que va recórrer a les pseudociències i va acabar morint de càncer”; que s'hi mostra “[...] una experiència personal que alimenta la pseudociència”; que es parla de “[...] MMS i teràpies alternatives pel tractament del càncer, sense un contrapunt mèdic autoritzat”, i que es contraposa el seguiment dels tractaments mèdics amb la possibilitat de pilotar, dirigir, la pròpia vida.

2. Anàlisi dels continguts emesos

Mitjançant l'Informe 46/2021, de 26 d'abril, de l'Àrea de Continguts, el Consell ha procedit a analitzar els continguts del programa *Sense ficció* emesos el 6 d'abril de 2021 a TV3.

El programa *Sense ficció* és un espai contenidor setmanal que emet documentals de producció pròpia i aliena. S'emet per TV3 els dimarts a partir de les 22 hores, aproximadament. Està dirigit i presentat per la periodista Montse Armengou.

El programa *Sense ficció* emès el 6 d'abril està dedicat al càncer i s'estructura en quatre parts:

- 22.11 h. Introducció sobre el primer documental, *Pilots*, a càrrec de la conductora, Montse Armengou.
- 22.12 h. Emissió de *Pilots*, produït l'any 2020 per Limmat Films amb la col·laboració de TV3 i el suport de l'ICEC, amb el guió i la direcció de Pep Santiago Amich.
- 23.10 h. Introducció sobre el segon documental, *Jim Allison: L'èxit de la ciència*, a càrrec de la conductora, Montse Armengou¹
- 23.11 h. Emissió de *Jim Allison: L'èxit de la ciència (Jim Allison: Breakthrough)*, produït als EUA l'any 2019 per War We Can Win, LLC, en associació amb Uncommon Productions, i dirigit per Bill Haney.

En la introducció del documental *Pilots*, la directora del programa, Montse Armengou, presenta els continguts de la manera següent:

“Bona nit. Com s'afronta la mort quan t'amenaça abans d'hora, en plena adolescència? L'Albert tenia un prometedor futur com a jugador d'handbol quan, amb 16 anys, li van diagnosticar el primer càncer. Amb 21, i amb l'aparició d'un tercer tumor de mal pronòstic, decideix fer això”

Emissió del fragment d'un vídeo on l'Albert López verbalitza: “Lo que nosotros queremos es pilotar nuestra propia vida, ser conscientes de nuestras decisiones, no vivir la vida de los demás. Así pues, no me voy a enrollar más. Señoras y señores, demos la bienvenida a *Vivir a contracorriente*”.

“*Vivir a contracorriente* es va convertir ràpidament en un fenomen viral. Un moviment social que vol parlar sense tabús del càncer, mostrant els mals moments sense vergonya, sense deprimir més encara els que a sobre de patir la malaltia, no sempre tenen la força de l'Albert. Però potser el que va arribar al cor de milers de famílies d'arreu del món va ser, com diu la seva mare, que la lluita de l'Albert no és per no morir-se, sinó per viure. Per viure i morir com un vulgui.”

Emissió del fragment d'un vídeo on l'Albert López verbalitza: “L'important no és el resultat, sinó com ho estàs vivint.”

“Encara que sembli una paradoxa, l'únic que tenim és temps. I l'Albert decideix governar el seu, de temps, i ens diu que siguem pilots de la nostra vida.”

Pilots és un documental, de 51 minuts de durada, basat en la successió de vídeos i declaracions del protagonista, l'Albert López, i de les persones més properes a ell, i que té com a objectiu narrar l'experiència del càncer des del punt de vista personal i subjectiu d'un jove de 21 anys. Es tracta, per tant, d'una obra que mostra la subjectivitat d'una experiència i que n'accentua els aspectes emocionals.

El contingut del documental s'estructura temàticament entorn de quatre eixos principals: presentació del protagonista i referència a l'aparició de tres càncers entre els 16 i els 21 anys; creació del bloc *Vivir a contracorriente* i viralització dels continguts a través de les xarxes socials; presa de decisions en relació amb els tractaments mèdics i vivència de la malaltia per part de la seva família.

En aquest context de narració subjectiva, el documental mostra diferents situacions i recull diverses declaracions del jove malalt favorables a l'abandonament dels tractaments mèdics i a la substitució d'aquests tractaments per suposades teràpies alternatives. Així, el jove protagonista manifesta que la curació del càncer està en l'actitud i, implícitament, atorga aquest rol a la creació de la seva web, *A contracorriente*; afirma que va superar un segon càncer prescindint de la quimioteràpia i gràcies a una dieta proporcionada per una “nutricionista”; expressa un discurs favorable el consum de MMS (*Miracle Mineral Solution*), un producte no autoritzat per a ús mèdic, indica que es tracta d'una recomanació de la “nutricionista”, qüestiona la il·legalitat del producte i n'explica la composició i dosificació, i mostra com se'l pren.

D'altra banda, en dues seqüències, a *Pilots* es parla, a través de la veu de metges, de la conveniència de seguir un tractament de quimioteràpia i s'expressa el rebuig explícit a l'eficàcia dels suposats tractaments curatius als quals s'ha fet esment.

El documental no explicita la mort del jove malalt, per bé que hi és present de forma implícita al llarg de tot el relat i, especialment, al final del documental. No s'estableix cap relació entre la mort i la renúncia als tractaments mèdics prescrits, tot i que és un dels aspectes que assenyala un dels metges que atén el jove en una seqüència de l'obra.

Un cop acabat *Pilots*, i sense interrupció, Montse Armengou presenta el segon documental *Jim Allison: L'èxit de la ciència*:

En conclusió, es pot afirmar que el documental *Pilots* relata una experiència personal i, per tant, des de la subjectivitat, en relació amb el càncer i la lluita per superar la malaltia. Aquest enfocament subjectiu, des del punt de vista del protagonista, fa que el documental mostri, principalment, l'opció preferent d'aquesta persona per suposats tractaments diferents als de la medicina científica i, només de manera secundària, el posicionament dels metges que el tracten inicialment.

Amb tot, s'ha de prendre en consideració el context en què s'emeten aquests continguts: un espai, el contenidor *Sense ficció*, que programa un segon documental que s'ocupa de la investigació mèdica científica en matèria del càncer. D'aquesta manera, l'edició analitzada de *Sense ficció* aborda el tema del càncer des de dos vessants diferents: l'experiència subjectiva i la pràctica científica.

D'altra banda, també cal assenyalar que la presentació de *Pilots* per part de la directora del programa, prèvia a l'emissió, no conté cap element que contextualitzi el discurs predominant en el documental, que relaciona l'abandonament dels tractaments que proposa la medicina científica (i el seguiment d'una "dieta" i la ingesta de MMS) amb una suposada presa del control de la pròpia vida (tal com suggereix el títol mateix) en una situació de malaltia greu.

La manca d'explicitació del context i de la naturalesa del documental *Pilots* pot dur a confusió l'audiència sobre l'objecte i la transcendència de les afirmacions i els posicionaments que s'hi defensen, en aspectes que poden afectar la salut de les persones.

És per això que el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya ha adoptat, per unanimitat, el següent

ACORD

1. Recordar a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, la necessitat d'extremar la cura en el tractament d'aquelles qüestions que poden afectar la salut de les persones, i d'aportar elements que permetin a l'audiència una interpretació informada, tot respectant les subjectivitats de l'autoria de les obres audiovisuals.
2. Comunicar aquest acord a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, i a les persones que presenten les queixes.

Barcelona, 5 de maig de 2021

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari